

‘Martynovs muziek gaat over liefde’

Ralph van Raat speelt met het Noord Nederlands Orkest een pianoconcert dat Vladimir Martynov speciaal voor hem schreef. „Het is bijna choquerend welluidend.”

ERIK VOERMANS

Vladimir Martynov is een Russische componist uit Moskou, die in relatieve afzondering aan een opmerkelijk oeuvre werkt. Ondanks die afzondering, of juist daardoor, geniet hij ook buiten Rusland bekendheid. „Het Kronos Kwartet heeft muziek van hem op het repertoire staan”, zegt pianist Ralph van Raat. „Ook Gidon Kremer heeft hem om een stuk gevraagd.”

Van Raat raakte onder de indruk toen hij *The Beatitudes* hoorde. „Een stuk voor strijkkwartet van hem. Dat zit in *La grande bellezza*, die film van Paolo Sorrentino. Ongelooflijk mooi. Het fascinerende is dat Martynov een gegeven uit de romantiek neemt en daar iets mee doet wat totaal niet bij die stijl hoort. Hij gaat er echt mee aan de haal.”

De pianist verdiepte zich in Martynov. „Ik heb meer orkestwerken van hem beluisterd en daarin doet hij hetzelfde. Hij licht een element uit de context en doet daar iets vreemdends mee. Misschien moet je hem een postmodernist noemen, al zou hij dat zelf nooit doen. Hij vindt dat je jezelf in deze tijd niet eens meer een componist kunt noemen, omdat alles al is gedaan. Het enige wat je kunt doen is iets herconstrueren. Hij is een reconstructivist.”

Van Raat noemt Martynovs muziek ‘agressief consonant’. „Het is bijna choquerend welluidend allemaal. Toch heeft hij in zijn jongere jaren – hij is nu 72 – ook twaalftoonsmuziek en elektronische muziek gemaakt. Hij heeft zelfs in een rockband gezeten, Boomerang, waarvoor hij een rockopera heeft geschreven. Later heeft hij zich verdiept in de etnomusicologie. Veel veldonderzoek gedaan. Daardoor raakte hij gefascineerd door

Ralph van Raat: „Martynov heeft thuis denk ik nog zo’n draaiteléfono staan, niet te geloven. Communiceren met hem is heel moeilijk.” FOTO SIMON VAN BOXTEL

‘het rituele’, en dat ritualistische hoor je in al zijn muziek terug. Dat is ook iets heel Russisch.”

In zijn studeerkamer, waar zijn Steinway staat, speelt Van Raat de solopartij van het pianoconcert, dat *Pastiche* heet, in versneld tempo voor. Het stuk is voor hem geschreven en ook aan hem opgedragen. Als hij begint te spelen, is het even schrikken. De muziek bestaat voor het grootste deel uit zich langzaam ontvouwende arpeggio’s van drieklanken, die blijken te zijn geïnspireerd op elementen en gebaren uit de opera en operette, maar hier opnieuw zijn gebruikt, nu volledig ontdaan van hun oorspronkelijke betekenis.

„Hij gebruikt als het ware wegwijzers uit het verleden en hij zet die bordjes steeds in het verkeerde landschap. Dat is al heel boeiend, maar er speelt nog iets anders. In pianoconcerten van de twintigste eeuw wordt

de piano vooral als slagwerkinstrument gebruikt – denk aan Stravinsky en Bartók. Daarom vroeg ik destijds aan Gavin Bryars om een pianoconcert, omdat ik benieuwd was wat een lyricus ervan zou maken. Datzelfde had ik bij Martynov.”

Van Raat schreef vervolgens orkesten aan. „Marcel Mandoos, de artistiek leider van het Noord Nederlands Orkest, zei meteen: ‘Dat gaan we doen.’” Contact leggen met Martynov was minder eenvoudig, want hij heeft geen e-mail en geen mobiele telefoon. „Hij heeft thuis denk ik nog zo’n draaiteléfono staan, niet te geloven. Communiceren met hem is heel moeilijk. Pas na een half jaar kreeg ik een reactie op een vraag die ik hem had gesteld.”

De pianist had Martynov een pakketje gestuurd met de cd’s die hij maakte met werk van Bryars, Pärt en Tavener. „Het antwoord kwam per brief, in het Russisch, want hij

‘Dat ritualistische hoor je in al zijn muziek terug’

spreekt geen andere talen. Hij had m’n cd’s met aandacht beluisterd, schreef hij. Hij vond het een werk van liefde en hij wilde graag een pianoconcert voor me componeren. Ik moest alleen geen haast hebben, want hij schrijft langzaam, omdat zijn muziek over liefde gaat ‘en liefde heeft tijd nodig’. Heel mooi.”

Na anderhalf jaar kwam er een partituur van 28 pagina’s. „Het stuk duurt nog geen twintig minuten en het bestaat uit één idee. Dat is er ook minimalistisch aan. Het is ontzettend uitgesproken muziek. Misschien heeft dat toch te maken met

zijn isolement. Hij leeft teruggetrokken en gaat weinig naar concerten. Als hij dan eens de deur uitgaat, moet zijn vrouw met hem mee, want hij kan nog geen kaartje op het station kopen.”

Als je hem op YouTube bezig ziet, ontcom je niet aan zijn monomanie, zegt Van Raat. „Ik ben ook heel benieuwd hoe hij dat pianoconcert zelf zou spelen. Dat vraag ik altijd aan componisten die een stuk voor me hebben geschreven. Als je zo iemand ziet spelen, zelfs als hij dat nauwelijks kan, zegt dat heel veel over zijn wereld.”

Het Noord Nederlands Orkest speelt naast het pianoconcert van Martynov, *Mysteriën* van Louis Andriessen, *Music for 18 Musicians* (in orkestbewerking) van Steve Reich en werk van John Adams en Vanessa Lann. Speellijst: 4/4 Amsterdam, 5/4 Groningen, 6/4 Rotterdam.